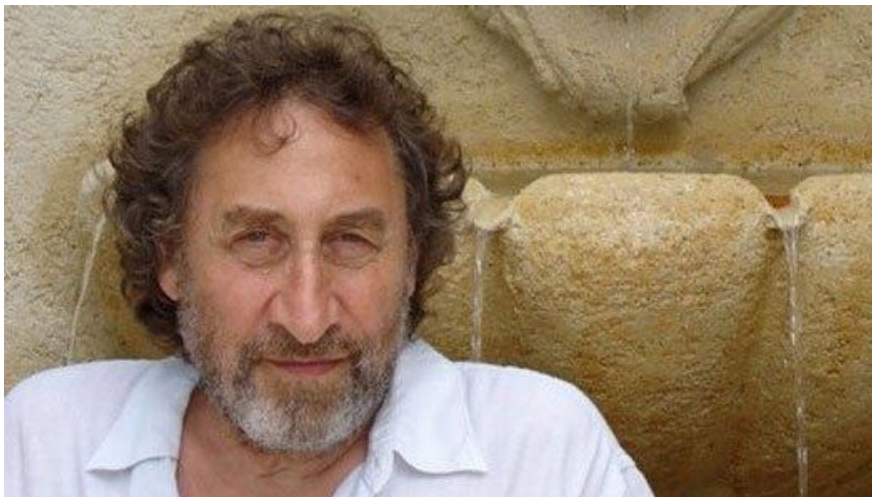

Μια συνέντευξη με τον Χάουαρντ Τζέικομπσον

By Stelluna ¶ Posted in The write time ¶ Tagged συγγραφείς, συνεντεύξεις, Αστική Ζωολογία, Τζέικομπσον, Ψυχογιός, Jacobson ¶ Γράψτε ένα σχόλιο

Τον έχουν χαρακτηρίσει ως «βρετανό Φίλιπ Ροθ», για τη συνήθειά του να βάζει στα έργα του doppelgängers, σωσίες του. Απάντησε ότι είναι μάλλον μια «εβραία Τζέιν Όστιν».

Έχει παντρευτεί τρεις φορές –στην τρίτη γυναίκα του βρήκε το “σπίτι” του, λέει.

Και το 2010 κέρδισε το Man Booker Prize για το μυθιστόρημά του *Η Περίπτωση Φίνκλερ* -το πρώτο κωμικό έργο που κερδίζει το βραβείο μετά το 1986.

Εμείς συναντήσαμε τον Χάουαρντ Τζέικομπσον σε ένα ξενοδοχείο στο κέντρο της Αθήνας, με αφορμή την επίσκεψή του για την Αστική Ζωολογία (εκδ. Ψυχογιός) –ένα βιβλίο του που έχει χαρακτηριστεί περισσότερο δοκιμιακό παρά μυθιστορηματικό, αλλά που θέτει, πάντα με χιούμορ, πολύ ενδιαφέροντα ζητήματα γύρω από το πού πάει, διάβολε, η λογοτεχνία.

Για την Ελλάδα.

Δεν έχω ξανάρθει στην Ελλάδα, μου αρέσει πολύ η Αθήνα, και δεν το λέω για να σας καλοπιάσω. Μου αρέσει η αίσθηση που μου βγάζει. Μ’ αρέσει το ότι μπορείτε έτσι απλά να εξαφανιστείς, να βρεις ένα μικρό δρομάκι –όχι κανένα σαν αυτά της Βενετίας, όπου μπορεί και να σε σφάξουν, ένα ωραίο δρομάκι. Περπατούσα τις προάλλες σε ένα σοκάκι γεμάτο με ράσα χριστιανορθόδοξων ιερέων, γεμάτο με εκκλησιαστικά μαγαζιά, φανταστικό.

Χαίρομαι που είμαι εδώ και για την κουζίνα σας. Την ξέρω καλά, γιατί έτρωγα συχνά ελληνικά φαγητά όσο ήμουν στο πανεπιστήμιο. Αλλά στο Λονδίνο η ελληνική

κουζίνα αντικαταστάθηκε από τη λιβανέζικη και τα πραγματικά καλά ελληνικά εστιατόρια, όπου μπορούσες να φας συγκλονιστικό μουσακά, για κάποιο λόγο, σαν να εξαφανίστηκαν.

Για τις διαφορές του κοινού από τη μια χώρα στην άλλη.

Υπάρχουν διαφορές, τις διαισθάνεσαι, αλλά δεν έχεις συχνά την ευκαιρία να μιλήσεις με τον κόσμο, όλα γίνονται πολύ βιαστικά σε αυτά τα ταξίδια. Κι επίσης έχει γίνει ένα είδος προεπιλογής, γιατί οι άνθρωποι που έρχονται στα events ενδιαφέρονται ήδη γι' αυτό που έχεις να πεις.

Το καλύτερο κοινό το βρίσκεις στην Ιταλία. Οι Ιταλοί τρελαίνονται να τους λες αστεία, ενώ οι ανατολικοευρωπαίοι είναι πιο σοβαροί. Οι Γερμανοί είναι φανταστικό κοινό, γιατί τα αγγλικά τους είναι καλύτερα από των Άγγλων. Τους διαβάζεις κάτι και πίνουν πράγματα που δεν ήξερες κι εσύ ο ίδιος ότι βρίσκονται εκεί. Και είναι πάντα ευχάριστο για ένα συγγραφέα να ξέρει ότι κάποιος μπορεί να τον διαβάσει από το πρωτότυπο. Δεν ξέρω εδώ πόσο καλά είναι τα αγγλικά των αναγνωστών. Μου φαίνεται ότι μιλάτε πολύ καλύτερα αγγλικά από τους Γάλλους ή από τους Ιταλούς, αλλά δεν ξέρω αν διαβάζετε και τα βιβλία μου στα αγγλικά και δεν ξέρω σχεδόν τίποτα για το χιούμορ σας.

Για τον υποβιβασμό της λογοτεχνίας.

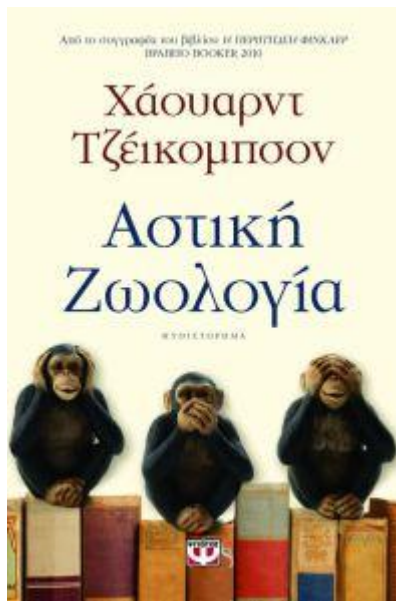
Εμείς οι συγγραφείς δεν έχουμε καμία ευθύνη γι' αυτόν τον ξεπεσμό. Ο Τομ Γουλφ είχε γράψει ένα ενδιαφέρον άρθρο στο οποίο υποστήριζε ότι οι συγγραφείς καταστρέφουν τη λογοτεχνία επειδή έχουν ξεχάσει την αποστολή τους, η οποία είναι να ψυχαγωγούν όλες τις κοινωνικές τάξεις. Ο Ντίκενς, για παράδειγμα, ψυχαγωγούσε την υψηλή τάξη εξίσου με το λαό, ενώ τώρα έχουμε την υψηλή, εξεζητημένη λογοτεχνία, που κανείς δε θέλει να διαβάσει. Εν μέρει ο Γουλφ είχε δίκιο. Και μάλιστα το απέδειξε γράφοντας το *Vanity Fair*, με στόχο να το διαβάσουν –όπως και έγινε, χωρίς ωστόσο το μυθιστόρημα να είναι τόσο καλό, κι ας ήταν δημοφιλές.

Τελospάντων, κάποτε συμφωνούσα με αυτό, αλλά όχι πια. Νομίζω πως τώρα το πρόβλημα βρίσκεται στον ίδιο τον πολιτισμό. Και -χωρίς να θέλω να ακουστώ σαν γέρος-, παρότι χρησιμοποιώ την τεχνολογία και την αγαπώ, ζω μαζί της, τη γνωρίζω, την απολαμβάνω -με τη γυναίκα μου έχουμε νομίζω επτά συσκευές-, πιστεύω ότι είναι καταστροφική για μερικά πράγματα. Κυρίως λόγω της ταχύτητας με την οποία διαβάζουμε, του τρόπου με τον οποίο διαβάζουμε και του πώς βουτάμε ακροποδητί στο καθετί και νιώθουμε ότι μπορούμε να σχηματίσουμε άποψη γι' αυτό πάρα πολύ γρήγορα. Κι έτσι δοκιμάζουμε από δω κι από κει, και χάνουμε την εμπειρία της

λογοτεχνίας, την εμπειρία του να διαβάσουμε ένα μυθιστόρημα από την αρχή ως το τέλος. Είναι σα να τσιμπολογάς συνέχεια, αντί να καθίσεις να φας ένα ολόκληρο γεύμα. Δεν ξέρουμε πια ποια είναι η φύση ενός λογοτεχνικού έργου.

Για την «αλήθεια» στα μυθιστορήματα.

Ο κόσμος πιστεύει ότι τα βιβλία είναι στην πραγματικότητα δηλώσεις, διατύπωση απόψεων. Ότι οι συγγραφείς γράφουν αυτά που πιστεύουν. Ότι περιγράφουν αλήθειες που έχουν να κάνουν με τον εαυτό τους. Δεν πιάνουν την ειρωνεία. Μπορεί να αναλύει κάποιος κάτι που έχω γράψει και να μην έχει καταλάβει ότι πρόκειται για αστείο, για ένα παιχνίδι με τις ιδέες, με τις αντιφάσεις. Οι συγγραφείς δεν είναι πολιτικοί. Τα καλά βιβλία δεν είναι δηλώσεις. Εγώ, για παράδειγμα, δεν πιστεύω τίποτα απ' αυτά που γράφω. Αυτά που πιστεύω είναι βλακείες. Τα περισσότερα πιστεύω μας είναι βλακείες. Οι πολιτικές μας απόψεις, οι θρησκευτικές μας πεποιθήσεις, είναι βλακείες. Ο λόγος που υπάρχει η λογοτεχνία είναι ότι παίζοντας με τα πράγματα μας βοηθάει να τα ανακαλύψουμε. Είναι αντιφατικό πράγμα, αμφίρροπο, πυκνό, πλούσιο, δραματικό.

Για την «Αστική Ζωολογία».

Στο βιβλίο υπάρχουν ισχυρά διατυπωμένες απόψεις, αλλά δεν είναι δικές μου απόψεις, είναι του Γκάι Έιμπλμαν, του ήρωά μου. Εγώ απλώς τις γράφω. Με κάποιες συμφωνώ, άλλες τις θεωρώ εξωφρενικές. Κι εσείς ποτέ δεν θα ξέρετε με τι συμφωνώ, εδώ ούτε εγώ δεν ξέρω. Αλλά το γράψιμο μου επιτρέπει να επεξεργάζομαι αυτές τις απόψεις και να παίζω μαζί τους.

Και ο ήρωας μου άλλοτε είναι εγώ και άλλοτε δεν είναι, άλλοτε μου μοιάζει πολύ και άλλοτε καθόλου. Ένας χαρακτήρας είναι, που ζει σε ιδιαίτερες συνθήκες, σε μια συγκεκριμένη οικογένεια –ό,τι λέει πρέπει να ιδωθεί μέσα από αυτό το πρίσμα.

Όταν ο Μάκβεθ λέει «life is a tale told by an idiot» δεν σημαίνει ότι αυτό πιστεύει και ο Σαίξπηρ. Αυτό πιστεύει ο Μάκβεθ στη συγκεκριμένη φάση της ζωής του, αφού έχει κάνει ό,τι έχει κάνει. Και ένα κομμάτι της απόλαυσης στη λογοτεχνία είναι το να καταλαβαίνει κανείς τις διαφορετικές υφές, το δραματικό πλαίσιο.

Για το νέο του –σαιξπηρικό- πρότζεκτ.

Μαζί με άλλους συγγραφείς, όπως ο Τζο Νέσμπο, η Μάργκαρετ Ατγουντ, η Αν Τάιλερ, δουλεύουμε σε ένα προτζεκτ για το οποίο γράφουμε ο καθένας από μια μοντέρνα, μυθιστορηματική εκδοχή κάποιου έργου του Σαίξπηρ.

Εγώ, όπως θα μπορούσε να φανταστεί κανείς, πήρα τον Έμπορο της Βενετίας. Όταν μου πρότειναν το πρότζεκτ τους είπα ότι τη βρίσκω εκπληκτική ιδέα και ότι θα ήθελα να πάρω τον Άμλετ. Αλλά μου έκαναν μία καλύτερη πρόταση για τον Έμπορο και παρότι μου φαινόταν πολύ προβλέψιμη επιλογή, το θεώρησα ταυτόχρονα και ως εξαιρετική πρόκληση.

Για το ρατσισμό.

Γράφω πολύ για το θέμα του αντισημιτισμού, κυρίως για το θέμα του Ισραήλ, όπως μπορεί κανείς να δει και στην Περίπτωση Φίνκλερ. Για παράδειγμα: Όποιος κριτικάρει το Ισραήλ είναι αντισημίτης; Εγώ λέω όχι, όχι απαραίτητα.

Δεν μπορείς να τους αποκαλείς όλους ρατσιστές, ακόμα κι εκείνους που απλώς φλερτάρουν με το ρατσισμό. Γιατί θα υπάρξουν και οι πραγματικά ρατσιστές και θα πρέπει να τους διακρίνεις. Αν είναι όλοι ρατσιστές, τελικά δεν είναι κανένας. Υπάρχουν για παράδειγμα άνθρωποι που κάνουν κωμωδία και τους επικρίνουν ως ρατσιστές. Μ' ενδιέφερε πολύ αυτό το θέμα κι έτσι πήγα και τους άκουσα –έκανα ένα ντοκιμαντέρ τότε. Και διαπίστωσα ότι οι περισσότεροι από τους κωμικούς στην πραγματικότητα δεν έκαναν ρατσιστικά αστεία αλλά αστεία *γύρω* από το ρατσισμό. Και χρησιμοποιούσαν τους εαυτούς τους όπως χρησιμοποιώ εγώ τον ήρωα του βιβλίου μου, για να τεστάρουν απόψεις και στάσεις. Όμως πολύς κόσμος τους βάζει απλώς την ταμπέλα του ρατσιστή και τελείωσε. Και είναι πρόβλημα αυτό, γιατί στη Γαλλία έχουμε τη Λεπέν και πρέπει να είμαστε πολύ ξεκάθαροι σχετικά με το τι είναι ρατσισμός εκεί.

Για τα στραβά των συγγραφέων.

Οι συγγραφείς είναι εξορισμού δύσκολοι άνθρωποι, γιατί βρίσκονται σε ταραχή έτσι κι αλλιώς –διαφορετικά δεν θα ήταν συγγραφείς.

Αρχίζεις να γράφεις επειδή νιώθεις ότι κάτι δεν πάει καλά. Εγώ ήθελα να φτιάξω τον κόσμο από την αρχή, ήθελα να τον κάνω αλλιώς, να γίνω λίγο θεός. Και ως συγγραφέας γίνεσαι όντως ένας μικρός θεός, γιατί φτιάχνεις χαρακτήρες και αποφασίζεις για τη μοίρα τους, ακόμα κι αν αυτοί κάνουν πότε πότε τα δικά τους. Οπότε γεννιέσαι ανικανοποίητος και, ακόμα κι αν κερδίσεις τα πάντα, εξακολουθείς να είσαι ανικανοποίητος, δεν αλλάζει αυτό. Επίσης ζηλεύεις τους άλλους συγγραφείς, τους άλλους θεούς. Και δουλεύεις σκληρά, παλεύεις με τις λέξεις, κι αυτό δεν τελειώνει ποτέ: σκέφτεσαι τη δουλειά ακόμα και αφού σταματάς να γράφεις, κι όλα αυτά δεν σε κάνουν ιδιαίτερα εύκολο άνθρωπο. Η γυναίκα μου λέει ότι είμαι εύκολος, αλλά εκείνη έχει κάνει ολόκληρο ντοκιμαντέρ γύρω από τους συγγραφείς, οπότε τρέφει μια ιδιαίτερη στοργή και αδυναμία απέναντί μας.

Κι επίσης εγώ έχω μεγαλώσει πια. Το χειρότερο που μπορείς να κάνει κανείς είναι να παντρευτεί νεαρό συγγραφέα. Ο μεγαλύτερος, τουλάχιστον, έχει ήδη διαχειριστεί μερικά πράγματα στη ζωή του. Οπότε αν πρέπει οπωσδήποτε να παντρευτείτε συγγραφέα φροντίστε να είναι μεγάλος. Και όσο γίνεται επιτυχημένος.

Για τον ανεκπλήρωτο έρωτα.

Αν ο Γκάι Έιμπλμαν είχε κοιμηθεί με την πεθερά του, η φαντασίωση θα είχε καταστραφεί. Ο έρωτας που μένει ανεκπλήρωτος διατηρεί πάντα ένα μυστήριο. Σε βάζει στη διαδικασία να φαντάζεσαι και να αναρωτιέσαι. Όταν αρχίσεις και ζεις με τον άλλον και να μαλώνετε για τους λογαριασμούς, το μυστήριο λύνεται. Δεν είναι ότι δεν μπορείτε να είστε ευτυχισμένοι, αλλά η λάμψη που περιβάλλει έναν άνθρωπο που δεν μπορούμε να έχουμε, πάντα θα ξεπερνάει την πραγματικότητα. Και ακόμα πιο έντονη είναι η έλξη που ασκείται πάνω σου όταν ξέρεις ότι αυτόν τον άνθρωπο δεν πρέπει και να τον έχεις. Γι' αυτό όλοι πρέπει να έχουμε στη ζωή μας κάτι που δεν επιτρέπεται να κάνουμε.